

Hvordan blive en skole attraktiv i en senmoderne urban kontekst?

Skole og Forældre København, 26-10-19

Cristian Lima, Cand. Psych., direktør og ekstern lektor v. Aarhus Universitet

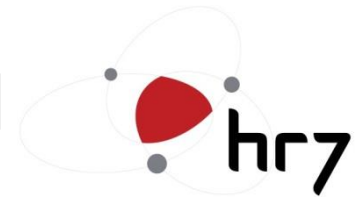
- Arbejdet med ledelse og organisation fra 1987, det meste af tiden som chef og konsulent i politiske organisationer
- Fra 2003 som ekstern konsulent og fra 2008 som direktør i HR7 Erhvervspsykologi

Hvad skal vi tale om?

- I mit oplæg vil jeg med udgangspunkt i 15 års arbejde med de skoler i København, der har været mest prægede af fravalg fra dele af deres skoledistrikt, pege på nogle kendte og nogle helt nye perspektiver på den attraktive skole.
- Nogle af pointerne er, at skolen er nødt til både at håndtere de klassiske krav om faglighed, tryghed og kammeratskabsmuligheder, og orientere sig som en medspiller i skabelsen af nye hybride familieformer i en moderne storby.

Poor people, poor places and poor education?

- Urbanitet som kontekst for menneskers udvikling:
 - Flere og flere lever i større byer
 - De større byer er ikke bare boliger, økonomiske motorer m.m. – de er også kontekster og scener for konstruktion af liv og identiteter
- København
 - Udgangspunkt for eget arbejde med dagens temaer i perioden 2005 til i dag
 - København er både fysiske entiteter, et uendelig flow af processer og en politisk, administrativ ramme for mange af de institutioner, der skal understøtte menneskene i byen
- Hvordan møder institutionerne menneskene i byen, og hvordan fører "møderne" til udfordringer, dilemmaer og forandringer?
- Hvordan ser det ud, når der ønskes "fede folkeskoler", hvor børn og unge lærer og trives mest mulig – og udgangspunktet er fattige skoler, der synes at underpræstere?

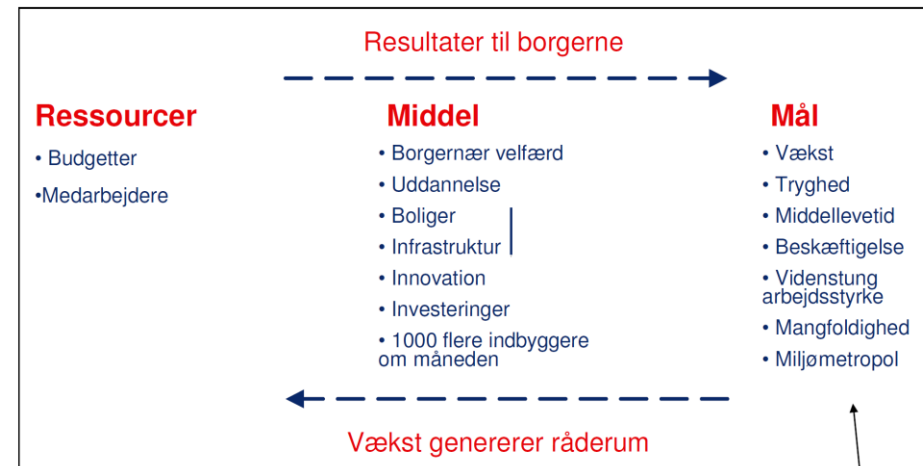
Københavnnerfortællingen 2.0 (2010)

Københavnnerfortællingen

Københavnnerfortællingen

Udgangspunkt – De forladte skoler

- En lang række folkeskoler fravælges af store dele af deres lokalområdes familier (især middelklassen af dansk kulturel oprindelse fravælger)
 - De indskriver ikke deres børn på skolerne
 - De siver i mellemtrin (3. – 6. klasse) og i udskoling
- Nogle af konsekvenserne er:
 - At skolerne får dårligere måltal på prøver og afgangseksamener
 - At skolen bliver fattigere fordi den mister elever
 - At skolens omdømme som attraktiv skole forværres yderligere
- Hvordan er blikket på de udfordringer, og hvordan arbejder man med det?

Styringstilgang

- Styringstiltag baseret på demografiske data fejler: Forsøg på at konstruere skoledistrikter, der gør valg af folkeskolen til det naturlige valg, lykkes kun i mindre udstrækning.
- Undersøgelser af kriterier for skolevalg fx Megafons undersøgelse i 2005 (Københavns Kommune: Undersøgelse af Københavnermodellen for integration, juni, 2005) og Epinions undersøgelse (Undervisningsministeriet: Frit Skolevalg – Hovedrapport, 2017), beskriver en række (stor set identiske) kriterier for familiernes valg af skole. I den seneste:
 - At eleverne trives godt på skolen
 - At skole har dygtige lærere
 - At skolen lægger stor vægt på elevernes faglige udvikling
 - At skolen lægge stor vægt på elevernes sociale udvikling
- Fra 2005 og frem har der været et fokus på at skolerne skal formidle og kommunikere til deres omverden om med særlig vægt på at ramme disse kriterier, som ses som kriterier for en attraktiv skole.
- Dette førte til en markant forøgelse og fokus på professionalisering af skolernes informationsindsats
- Også dette har ført til relativ få resultater.

Implicitte antagelser

- De store undersøgelser: Familierne spørges til hvad er skaber en attraktiv skole, og hvad der fører til, at de vælger en skole til
- Familierne spørges som kunder og svarer som kunder (eksempel på service-management paradigme i den offentlige sektor)
- Tiltrækningsindsats: En af forudsætningerne for at skabe et velfungerende marked er tilgængelighed, transparens og information. Ved at styrke markedskommunikationen og dermed sælgers position i markedet. Det sker i en klassisk afsender -> modtager model. Kunden perspektiv opsamles i surveys, der abstraherer de konkrete kontekstuelle forhold væk.
- Hypoteserne er
 - At selv om familierne svarer som kunder, agerer de ikke som kunder
 - At de ikke fravælger folkeskolen, fordi de mangler information

Et andet paradigme

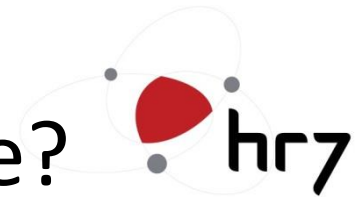

- Inspiration fra forskning i social kapital og helbred:
 - Tilsyneladende ensartede lokalområder skaber forskellige effekter
 - Forskelle i effekter har at gøre med en række faktorer, der ikke er egenskaber ved individerne eller ved institutionerne, men mellem individer og mellem individer og institutioner (Cattell 2001)
 - Under overskriften Social Kapital opsamles kendetegn ved de sociale mekanismer, der får et lokalsamfund til at hænge sammen, fx:
 - Omfanget af gensidighed, normer om gensidig hjælp og andre kendetegn ved den sociale strukturer, som er en ressource for det enkelte menneske og fremmer den fælles indsats (Kawachi & Berkman 2000, her citeret i Holstein, 2004)

Ny tilgang til skolernes udfordringer

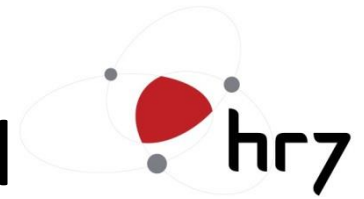
- Tilsyneladende ens rammebetingelser for skoler fører til forskellig resultater af skolernes indsats med at tiltrække og fastholde elever? Hvad bliver vores greb?
- Gennemførelse af kvalitative undersøgelser i lokalområderne med fokus på
 - Familiernes fortællinger om deres liv, hvad der er vigtigt for dem i forhold til at bo i byen, bruge skolerne og deres forventninger til hvordan skolerne understøtter deres familiers ønsker og drømme
 - Etnografiske undersøgelser af bymiljøerne omkring skolerne; bevægelser; relationer; grader af imødekommenhed etc.
 - Vigtige institutionelle aktører (andre offentlige institutioner; boligforeninger; religiøse ledere etc. etc.) og deres syn på familierne, på skolen, på samarbejdet i lokalområdet
- For at fastholde ude fra - ind perspektivet har vi kaldt det *Imageanalyser*

Et hierarki for skolens image?

1. Taler vi i lokalområdet om, at skolen leverer ift., at eleverne trives godt på skolen, at skole har dygtige lærere, at skolen lægger stor vægt på elevernes faglige udvikling, at skolen lægger stor vægt på elevernes sociale udvikling?
2. Den indre sociale kapital: Er der tillid til skolens leder, ledelse og lærere? Får mit barn den plads og opmærksomhed og får de andre børn det også. Samarbejde mellem familier og skole?
3. Den eksterne sociale kapital: Er der stærke forbindelser og forpligtende samarbejder med fx familierne, foreninger i området, lokale nøglepersoner og ildsjæle?

Den interne sociale kapital

- Tillid – Tror vi på ledelsen og på ”projektet”?
- Retfærdighed – Bliver mine og andre børn tilbudt betingelser, der matcher behov, intentioner m.m.?
- Samarbejde – Oplever jeg et symmetrisk og forpligtende samarbejde mellem os som familie og skolen?

Træk ved de skoler, der fravælges

- Ledelse, som lokalområdet ikke havde tillid til
- Skoler, som grundlæggende ser på børn med et kompensatorisk blik
- Skoler, der tillader/ ikke arbejder tydeligt og synligt på at mindske krænkende og aggressiv sprog og adfærd
- Skoler der ser familierne som forstyrrelser eller modspillere, i stedet for som medspillere og medskabere

Den eksterne social kapital

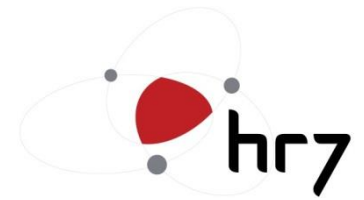

- Der er stor forskel på den sociale kapital i områderne. Der er mange faktorer der spiller ind:
 - Graden af forankring/ erosion af tidligere solidariske netværksformer. Fx arbejder- og boligorganiseringer
 - Kulturelle institutioner, der er åbne over for lokalsamfundets børn, unge og beboere i øvrigt
 - Professionelle og græsrodsorganiseringer, som arbejder lokalt med etablering af netværk og tilbud til kvarterets beboere
- Der er stor forskel på, hvordan skolerne kobler sig til de aktører og netværk, der understøtter den sociale kapital i området
- Skolernes evne til at skabe forandringer styrkes ved stærke koblinger. Familiernes spejler dette gennem narrativer om, at skolerne understøtte de kvaliteter, som betyder noget for at være børnefamilie og bo i lokalområdet

Træk ved skoler, der fravælges

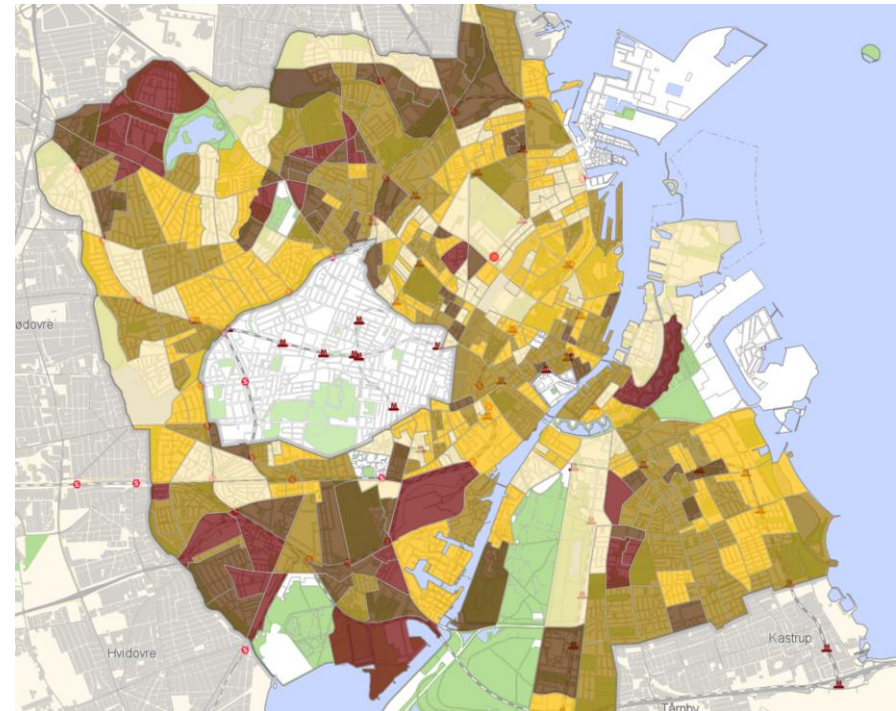
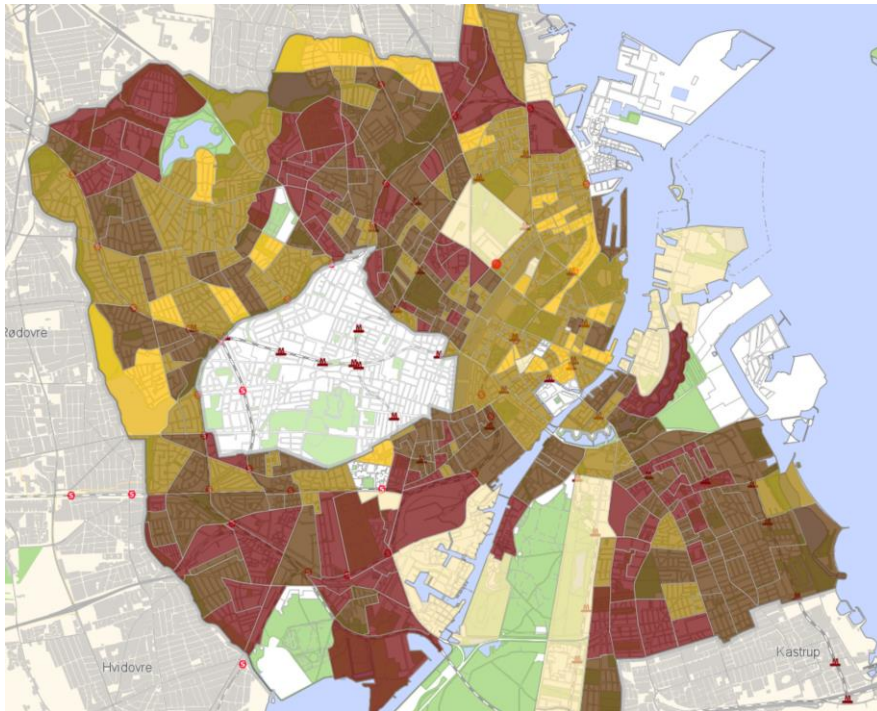
- Generel fattigdom i forhold til kulturelle institutioner, foreninger, synligt hverdagsliv i lokalområdet
- Mangel på solidariske organiseringsformer i lokalområdet
- Skole, der lukker sig om sig selv og mest er optaget af at organisere eget indre liv
- Skole, der er usynlige i de aktiviteter, der er i lokalområdet

- Tal i 5 minutter med de der sidder omkring jer om de spørgsmål, der indtil nu melder sig hos jer

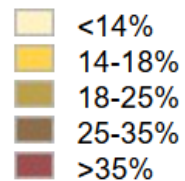
- 2. del: Ændringer i takt med udvikling af København og de mennesker, der bor her

Gentrificering 1996 – 2015

1995 - 2015 ▲

Andel af borgere uden uddannelse

26-10-2019

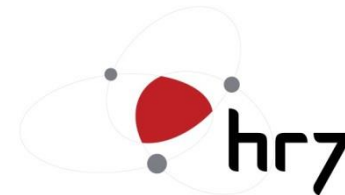
www.hr7.dk

Et paradigmeskifte i relationen Familie - Skole

- Gentrificering og boligforeningernes ændrede politikker betyder forskydninger i sammensætningen af familier i skoledistrikter i udsatte boligområder.
- Et træk ved de nye middelklassefamiliers praksisser og narrativer er, at de ikke agerer, som om de traditionelle institutioner i området har markante grænser
- De indgår i skabende dialoger og forventer de institutionelle aktørers medvirken til at bidrage til styrkelse af den sociale kapital i området i samarbejde med de mest aktive aktører i området.
- Nye midlertidige solidaritetsformer som har meget mere karakter af lokalt konstrueret i tid og rum, og stærke funktionelle træk i forhold til familiernes øvrige liv

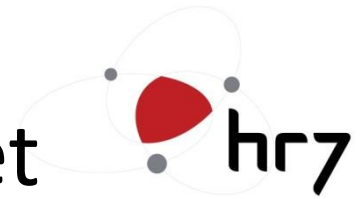
Case – ”Legeaftaler”

Nye grunde til at fravælge Folkeskolen i den seneste analyser:

- Svarer praksisser til min families billeder af, hvad en folkeskole skal være?
- Legeaftaler som eksempel
 - *”Jeg vil rigtig gerne den lokale folkeskole, men det er rigtig svært for det er næsten umuligt at få legeaftaler til at fungere”.*
 - Baggrund:
 - Familiernes sammensætning og placering. Ingen, få eller ”dårlige” legeaftaler
 - Skolens og fritidsinstitutionens involvering og håndtering. Faciliterer når den sociale kapital ikke er tilstede, så det sker af sig selv
 - Legeaftaler har også funktionelle betydninger for de voksne og er en del af håndteringen af det grænseløse arbejdsliv
 - Er det for vanskeligt at håndtere, medvirker det til fravalg af skolen

Case – veje til ungdomslivet

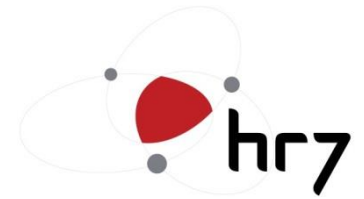
- Det moderne urbane ungdomsliv er komplekst og ikke uden risici
- Hvordan udvikler børn de "ungdomskompetencer", der skal til for at kunne bruge byen bedst muligt
- Hænger ofte sammen med familiernes konstruerede identitet som urbane moderne individer
- Skolen er ikke i tilstrækkeligt omfang med til at binde skolelivet sammen med livet som ung i lokalområdet. De må selv finde der ud og prøve sig frem – og der er få traditioner eller tydelige veje at gå.
- *"Det kan der være noget om [...] skolen understøtter ikke særlig tydeligt vejen til teenagelivet".*
- Betyder for mange respondenter, at de ser efter en skole, der gør det bedre – eller som skaber en større lokal "sikkerhed" om den kommende teenager

Drømmen om det senmoderne byliv

- Skolen indgår i identitetskonstruktioner uden for skolens domæne
- Identitestemaer kan kortslutte til- og fravalgkriteriernes hierarkier og blive det vigtigste
- At indgå i at konstruere liv og identiteter med blik for familierne er ikke valgfrit men en af mange kerneopgaver
- Lederen er en central transcenderende figur

Hvordan kan man agere som interessent i folkeskolen

- I og de andre familier er de væsentligste dialogpartnere for en ”socialt bæredygtig skole”
 - Sikre, at der ikke udvikler sig en kultur og opfattelse, hvor skolens opgave bliver for snævert defineret
 - Skab og understøt mangfoldige aktør-netværk i bydelen
 - Understøt lokale organiseringer og grupperinger og tal med dem om skolelivet, familielivet og livet i bydelen
- Hvad bliver I selv opmærksomme på?